

A magánhangzó-nyújtások akusztikai-fonetikai paramétereit a spontán beszédben

Bóna Judit
ELTE Fonetikai Tanszék

A nyújtás mint megakadás

- Bizonytalanságból származó megakadás: a mentális lexikon aktiválásának nehézsége vagy a beszélő nehezen találja a megfelelő grammatikai formát;
- döntő többségük a névelőkön jelenik meg;
- gyakrabban fordul elő magánhangzókon;
- konkrét akusztikai paramétereinek meghatározása hiányzik a hazai és a nemzetközi szakirodalomban.

A hangidőtartamok a spontán beszédben

- Olaszy (2006) és Bata (2007) vizsgálatai
- Meghatározó tényezők:
  - bizonyos nyelvspecifikus fonetikai szabályok,
  - a beszédhang minősége,
  - a hangkörnyezet,
  - a hangsor terjedelme,
  - a beszédhang helye a hangsorban,
  - egyes szupraszegmentális tényezők,
  - egyéni ejtési sajátosságok.

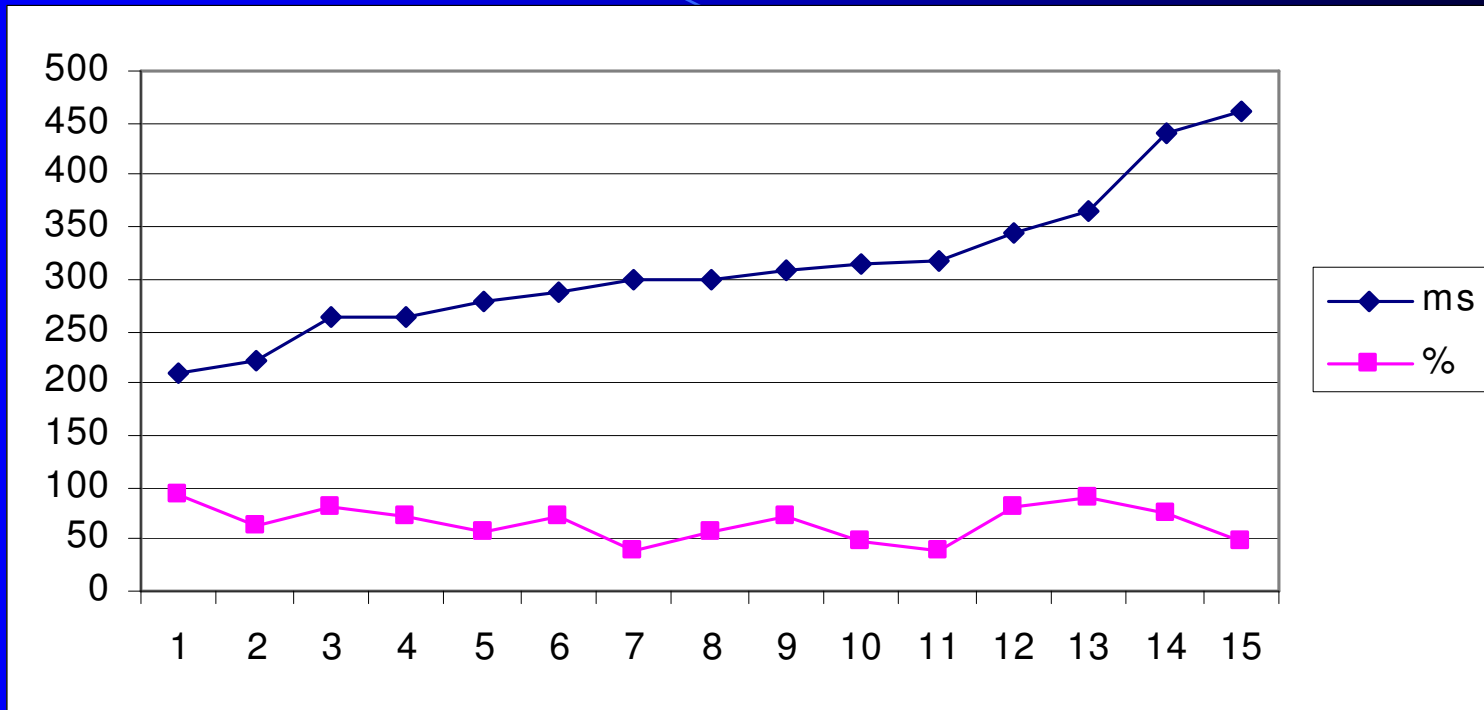
Hipotézisek

- A nyújtás elsősorban percepciós jelenség.
- A nyújtás percepcióját nem csak az objektív hangidőtartam-értékek befolyásolják: észlelésében meghatározó szerepet játszhatnak egyéb tényezők is.

Anyag, módszer, kísérleti személyek

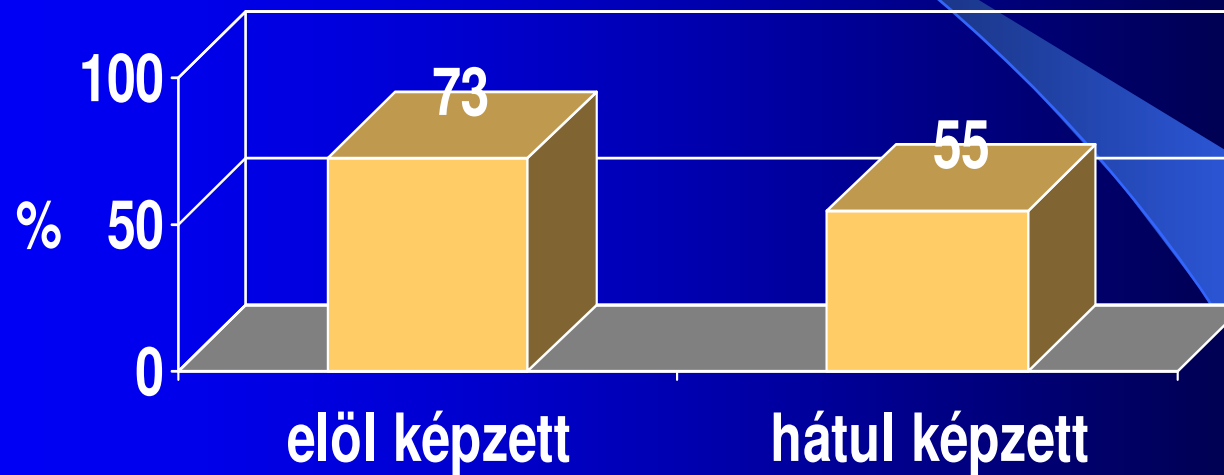
- Tesztanyag: 15 spontán beszédből kivágott nyújtást tartalmazó + 2 nyújtás nélküli virtuális mondat.
- A nyújtások időtartama: 209-462 ms, dallammenetük nagyrészt lebegő.
- Jelölés tesztlapon.
- 45 bölcsészhallgató
- Akusztikai elemzés: Praat 4.3
- Statisztika: SPSS 13.0

Eredmények 1.

- 106 helyen összesen 1833 jelölés (66%-ban azonos az ítéletünkkel).
- **Nincs összefüggés a nyújtás időtartama és az észlelése között ($p = 0,264$, $r = -0,177$).**
- A legtöbben a legrövidebb objektív időtartamú nyújtást azonosították (93%), a leghosszabb objektív időtartamú nyújtást mindössze 47%-ban jelölték.

Eredmények 2.

- A vizsgált időtartamok átlaga megegyezik: elől képzetteké 310 ms; hátral képzetteké 313 ms.

Eredmények 3.

- A névelőkön (58%), illetve más szavakban előforduló nyújtások (69%) észlelésében van eltérés.
- Nincs különbség a szakaszvégen és a nem szakaszvégen előforduló nyújtások percepciójában (69% és 64%).
- Nincs egyértelmű összefüggés a szünethelyek és a nyújtások percepciója között.
- Nincs összefüggés a felismerés aránya és az artikulációs tempó között: $p = 0,143$, $r = 0,294$.

Eredmények 4.

- Két helyen nyújtásnak észleltek nem-nyújtásokat a hallgatók.
- Ezek tulajdonságai:
- Minimális időtartam-növekedés; pl.: átlag: 76–108 ms; nyújtásnak észlelt hang (*u*): 142 ms, a szakasz záró magánhangzó (*a*): 234 ms.
- Intenzitásnövekedés
- Szökő dallammenet

Összegzés és következtetések

- A nyújtás észlelésében nem pusztán a hangidőtartamok növekedése játszik szerepet;
  - a nyújtás észlelése függ:
    - a magánhangzó képzésétől;
    - a nyújtást tartalmazó szó szófajától;
    - a beszédszakaszban elfoglalt pozíciójától;
    - a beszéddallamtól;
    - az intenzitástól.
- A nyújtás elsősorban perцепciós jelenség.

Köszönöm a figyelmet!